

Yılmaz KURT
Mülkiye Başmüfettişi

Bir Senatörün Ardından...

"E.Vali ve eski Senatörlerden İbrahim Sadi ÖZTÜRK vefat etmiştir. Cenazesi yarın K.YAKA mezarlığı camiinde Cuma namazını müteakip kılınacak cenaze namazının ardından aynı yerde toprağa verilecektir. Merhuma Allah'tan rahmet dileriz. TİD Yön.Kur"

Türk İdareciler Derneği'nden 13 Şubat 2014 günü gelen bir ölüm mesajı. Bana mı öyle geliyor yoksa sahiden mi öyle... Son zamanlarda gelen mesajların kahir ekseriyatı vefat haberi. Bir yakınma gibi anlaşılmasın ama mesleğin ihtiyarladığının artık sinn-i kemale erdiğinin bir başka tezahürü olmasın bu!

İbrahim Sadi Öztürk.Yıllar evvel güzel bir tesadüfle Müsteşarlık Özel Kalem'de tanıştık. Jilet gibi çizgili siyah takım elbisesinin içinde, ağarmış ve hâlâ düzgün bir şekilde arkaya taranmış saçları, traşlı yüzün üstündeki derin gözleri ile dikkati çeken bir duruşu vardı. Bu düzgün postürün üstüne konuşmaya başladığında hemen fark edilen o güzelim Türkçe, artık şimdilerde çok uzaklarda kalan bir İstanbul beyefendisinin türkçesi de eklenince dikkat hayrete dönüverdi. Bir zamanların kıdemli Özel Kalem Müdürü Fatoş Hanım tanıttı kendisini: eski

senatörlerden ve emekli valilerden büyüğümüz İbrahim Sadi Öztürk.

Vali, emekli vali, merhum vali ünvanlarına aşinalığımız vardı ama bir senatörle ilk defa tanıştırılıyor olmanın heyecanı vardı. Senatör ve İbrahim Sadi Öztürk. Sanki senatör kelimesine denk ve onu tartan ağır bir isim. İsmiyle müsemma, cismiyle mütenasip ve vakur duruşuyla işte SENATÖR...

"Senatör" kelimesinin yeni kuşağın zihninde Hollywood filmlerindeki Amerikan senatörlerinden başka bir çağrışımı var mı bilmiyorum.

Bizim kuşakta Roma'nın yüksek tavanlı Senato binalarının kalın mermer sütunları arasında harmanileri ile savrula savrula yürüyen mühim adamları hatırlatıyor muhtemelen.

Türk idaresinin 1961 Anayasa'sının getirdiği iki meclisli sistemle tanıştığı kavramlardır "Senato ve Senatör" kavramları. "Madde 63.Türkiye

Büyük Millet Meclisi, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosundan kuruludur. Cumhuriyet Senatosu, genel oyla seçilen yüz elli üye ile Cumhurbaşkanınca seçilen on beş üyeden kuruludur."

Özel Kalem'de makamla görüşmek için uzun bekleyişlerin birinde tesadüf ettik kendisine. Fatoş Hanımın (şükranlarımızla...) hürmet ve saygıyla tanıttığı bu zât Cumhuriyet Senatosu'nda senatör olarak görev yapmış bir meslek büyüğümüzüzdü. Oturduğu koltuktaki duruşu ve o

güzelim Türkçesi ile hâza bir İstanbul beyefendisi.

İbrahim Sadi Öztürk'ün konuşması dinleyenleri etkiliyordu. Anlattığı öykünün siyah beyaz karelerine bakarak döneminin olaylarını kelimelere yüklediği tasvirin kudretiyle bugüne getiriyordu. Konuşmasını tamamlayan yüzündeki ifadeleri, tane tane dökülen kelimelerle kurulan cümlelerin vurgularına destek olan 'beden dili' ile tiyatral bir rolü oynuyor gibiydi farkında olmadan.

Ne de olsa Cumhuriyet'ten 3 yaş büyüktü kendisi. Siyasal ve hukuk okumuş, nahiye müdürlüğü, kaymakamlık, valilik, mülkiye müfettişliği, belediye başkanlığı, milletvekilliği ve Senato da senatörlük yapmış yaşayan bir tarih.

O tarih sayfaları arasında gezinirken bizler de hayran kayran kendisini dinliyorduk. Ne de olsa senatörü Roma Hukuku'ndan duymuşluğumuz vardı ama ilk defa müşerref oluyorduk bir Senatörle. Kaderin cilvesi bu ya, konuşan zat bu tarihsel kavramı fazlasıyla dolduruyordu.

Bir ara kapıdan içeriye üniformalı bir subay geldi. Herhalde makamda görüşmesi devam eden Sn. Komutan'a bir evrak getirmişti. Saygıya arz etti, müsaade aldı ve ayrıldı. Bu üniformalı subayın saygılı girişi, kibarlığı ve nezaketi nedense Senator'ün zihnindeki eski, çok eski bazı nahoş anıların sinir uçlarına dokunmuş gibiydi.

Siz dedi "...bunların böyle olduklarına bakmayın, yarın hava değişsin, rüzgâr ters yönden esmeye başlasın, bu çok saygılı askerin bir anda nasıl ceberrut bir komutana dönüşüverdiğini anlayamazsınız!".

Şaşırdık.

Ne oldu da güzelim sıcacık hatıralarını anlatırken bir anda yüzü asıvermişti, neden havayı bir anda değiştiriveren bu sözleri sarfedivermişti?

Şemdinli olayları, Danıştay saldırısı, Genelkurmay açıklamaları gibi hadiselerle ülke yine asker ve sivil iradenin farklı kulvarlarda mücadelesine sahne oluyordu. Herhalde yaklaşan 2007 Cumhurbaşkanlığı seçimi öncesinde Ankara'nın havasının gergin ve gerilimli olduğu günlerden geçiliyordu.

Belki de gündem ve güncelin bilinç altındaki birikimi, bir subayın üniforması ile Senatör'ü bir anda 1950'li yıllara ve oradan da 1960 ihtilali günlerine götürmüştü.

Asra yaklaşan bir ömrün kıdemiyle hatıra denizinin derinlerinden sıralanan karelerle başladı anlatmaya:

"1960'ın Mart ayı idi. İhtilal'den birkaç ay önce. Bazı şeyleri gördüm, müşahede ettim. Hatta benim Sayın Valim olan Kemal Aygün sonradan il başkanı yapılmıştı. Demokrat Parti İl Başkanı, harcanmış bir adamdır, harcanmış bir değerdir. Menderes'i görmek üzere Park Otele geldi, orada görüştük kendisiyle. Ben Van Valisiyim.

Bana şunu demiştir Kemal Aygün: 'İbrahim! Kabadayı ol, yürekli ol, çizginden sapma. Biz bir sathı mailde kayıp gidiyoruz.' Sathı mail, yani eğik düzlem. Orada Park Otel'de Menderes'i gördük, görüştük. Fakat Menderes'in halinde, yüz çizgilerinde devletin çöktüğünü de gördük... 27 Mayıs'tan üç dört ay evvel. Merkezde otorite kalmamıştı. Ama biz valiler devleti ayakta tutuyorduk. Küçültmesinler valileri, kaymakamları. O ihtilalleri gördüm, yaşadım ve bugünlere geldim ben.

27 Mayıs 1960 İhtilali oldu ben Van Valisiyim. Bizi sanki devlete ihanet etmişiz gibi, iki subay nezaretinde o günün uçağıyla Ankara'ya getirdiler Van'dan. Ben kendimi biliyordum ama gelince öğrendim ki bütün valileri toplamışlar. Ama kimin nereye gittiği belli değil. Bizi uçağa bindirdiler, Ali Rıza Paşa'yı, Tuğgeneral vali yaptılar, oturtular yerime. Evimi askerle çevirdiler, vatan haini gibi muameleye maruz kaldık. Geldik Ankara'ya, tabi doğru İçişleri Bakanlığına. Oooo... İçişleri Bakanlığı askerler tarafından işgal edilmiş. Thomsonlu Harbiyeliler, teğmenler, koridorlarda, her yer işgal edilmiş. İnsanın tüylerini diken diken eden bir manzara. O sevdiğim, o güzel bina, o tarihî bina, olmuş bir askerî kışla.

Dediler ki: 'Kütüphanede toplanacaksınız!' Şimdi Bakan'ın makamı olan yer o zaman kütüphane idi. Orada toplandık, kimse kimseyle konuşmuyor. Hava kurşun gibi, tıs yok, nefes alınmıyor, sinek uça sesi duyuluyor. Biz arkadaşlarımızı arıyoruz, valilerin çoğu yok. Birtakım yeni tipler, meslekten olmayan adamlar, masanın etrafına oturduk. Yanımda Kazım Arat, karşımda Kazım Atakul, 'Yahu nerede diğer arkadaşlar?' Yassıada'ya, bilmem nereye gönderilmiş, bilen yok.

'Bakan gelecek!' dediler. Bakan, tümgeneral bilmem kim, kitabımda adı var, bekliyoruz. Bir astsubay kapıdan 'Dikkat!' çekti. Biz ayağa kalktık tabii. Birdenbire kapı açıldı, üniformalı sert bir tümgeneral. Öyle bir hışımla girdi ki içeriye, sanki bizi dövecek. Daha kapıdan bize baktı ve dedi ki: "Köklü valiler, köksüz valiler..." Arkasında iki tane thomsonlu Harbiye talebesi. Koltuğuna oturdu, teğmenler arkasında mevki eylediler. Yüzü turşu

satan kapkara ekşi suratlı bir adam. 'Köksüzler gitti, onları gönderdik, siz yarı köklüler...' dedi. Yarı köklüyümüştü biz!.. 'Siz de akıbetinizi bekleyin, hakkınızda soruşturmalar var, incelemeler var, bekleyin. Biz bu ihtilali kolay yapmadık. Teğmen, şu tabancayı al görsünler, elden ele gezsin. 'Eşkiyabaşının tabancası' dedi. Koca bir tabanca. Çok acı!.. Teğmen getiriyor tabancayı, elden ele geziyor, tabanca. Kazım Arat var solumda, Kayseri Valisi idi rahmetli oldu. Bana uzattı tabancayı, aldım, şöyle bir baktım üzerinde 'Celal Bayar' yazıyor. 'Eşkiyabaşının' kim olduğunu öğrenmiş olduk böylelikle. Elden ele kadehin dolaştığını bildirdim ben o güne değin, ama bu elden ele dolaşan kadeh değil bir tabanca idi!

Neyse tabanca gitti, şimdi şu aşağıdaki otobüslere bineceksiniz dediler. Düşünün, valilerin ne hale geldiğini. Nereye... Bilmiyoruz, nereye götürecekler... Otobüslere bindik tıpış tıpış, o thomsonlu adamlar etrafımızda. Anıtkabir'e getirdiler bizi, Anıtkabir'de Atatürk'ü ziyaret ettik, iki kısa boylu valiye de çelenk taşıttılar. İsimlerini söylemeyeyim, ayıp olur...

Sonra Anıtkabir Defterini imzalama-ya getirdiler. Deftere "Atam bizi affet" diye yazmışlar. Fakat ben onu imzalamadım, aradan sıyrıldım, kaçtım yani. 'Atam bizi affet!', ulan ben bu Ata'ya hiyanet etmedim, onun yolundan, ilkelerinden hiç ayrılmadım, hep savunucusu oldum. Ben niye imzalayayım dedim. Aradan sıyrıldım, o defteri imzalamadım.

Tekrar 'Binin otobüslere' dediler, bindik ve şimdiki Başbakanlık Merkez Binasına getirdiler bizi. Kimi ziyaret edeceğiz... Devlet Başkanını.

Devlet Başkanı Cemal Gürsel. Gürsel Paşa bizi ayakta karşıladı, Başbakanın makam odasında şimdiki. Sırayla elini sıktık, ben de evvelden tanırdım, Kara Kuvvetleri Kumandanı iken. Bir iki defa da böyle oturduk yemekte falan. O Rüşen Güzlü Paşa, olmuş bir canavar. Çizgiler derinleşmiş, başta orgeneral şapkası, hiç tanımadı bizi ya! Önünden geçtik. Tabii, bir şey söylemedi bize. Ondan sonra geldik, beni Bakanlık emrine almışlar. Bakanlık emrine, hayatımda görmediğim iş. Diğer arkadaşlarımız Yassıada'da, Ziverbey Köşkünde, bilmem nerede. Hepsi gitmiş. Biz merkezde, merkez valisi. Ama beni Bakanlık emrine almışlar. Bir hafta sonra bu Bakanlık emrini kaldırdılar ve Teftiş Heyetine verdiler. Teftiş Heyetinde üç sene filan valilik kadrosunu muhafaza ederek Mülkiye Müfettişi olarak istihdam edildim. Ondan sonra çok acı olaylarla karşılaştık. Yani, üç sene, dört sene ben oralarda öyle oturdum... Neticede... Bir adam beni şikâyet etmiş, Göksun'da bir arzuhalci. Benim bütün hizmetlerimi suç gibi göstererek 15-20 madde şikâyet etmiş. "Hakkında tahkikat var, hakkında soruşturma var, hakkında şu var" diye, ben üç dört sene merkezde oturdum o tahkikat bitinceye kadar. Yani arkadaşlar, Bakanlığımız ve meslektaşlarımız birbirlerini iyi tutmaları lâzım. Kendi mesleğimizi kendimiz koruruz ancak. Meslektaşlarımız birbirine sıkı sarılmalı, birbirini kıskanmamalı, birbiri hakkında dedikodu yapmamalı. Çünkü meslek zaten erozyona uğramış vaziyette. Bugün meslek o kadar erozyona uğramıştır ki vali ve kaymakama lüzum var mıdır noktasına kadar gelmiştir. Belediye başkanları öncelik almışlardır. Yargı zaten çok etkilidir..."

Metnin girişindeki ölüm haberini veren SMS mesajını aldıktan sonra yıllar evvelinin yaşanmış kareleri canlanıverdi zihnimde. Kendisiyle sadece iki kez görüşmüş olmama ve aradan yedi sekiz yıl gibi hayli uzun bir zaman geçmiş olmasına rağmen, bu adamın vefatı etkilemişti beni.

O ilk karşılaşmadaki anlattığı hatıralar, hele tesadüfen gelen bir üniformalı subayın kendisinde yaptığı tedailer üzerine 1960 ihtilali sonrasında Bakanlık koridorlarının hâlini resmederken sanki o günleri yeniden yaşıyor gibiydi. Anlattıkları bizi o kadar etkilemişti ki yakın tarihin şahidi bu meslek büyüğü ile daha geniş ve rahat bir mekanda ve zamanda görüşmek istedik. Memnuniyetle dedi, evine davet etti. Bir kaç arkadaş evine gittik ve uzun bir sohbet ve muhabbet oldu. Bu görüşme İdarecinin Sesi Dergisinde röportaj olarak yayınlanmıştı.

Tarihe, hem de acılarla dolu bir döneme şahit olmuş, yaşamış bir insanın hatıralarını dinlemiş olmanın paylaşma mükellefiyeti ile bu satırlar kaleme alındı.

Gidenlerin kendileriyle beraber anılarını da sessizce götürdükleri bir memleketti burası ne de olsa. O şatafatlı ve mutantan dönemlerini hayli gerilerde bıraktığı anlaşılan Mülkî İdare, mümtaz simalarından birisini daha sessizce ölüm memleketine uğurlamıştı. Allah Rahmet Eylesin. Işıklar içinde yatsın...

İnsan kendi cenazesini kaldıramaz derler, sahi meslek kaldırılabir mi... Başta bir sinn-i kemal lafı etmiştik ya herhalde oradan çağrışım yaptık.